

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

224

Na temelju članka 31. stavka 3. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/2011 i 119/2014), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 29. siječnja 2015. donijela

ZAKLJUČAK

1. Prihvaća se Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača za razdoblje od 2015. do 2020. godine, u tekstu koji je sastavni dio ovoga Zaključka.

2. Ovaj Zaključak objavit će se u »Narodnim novinama«.

Klasa: 022-03/15-07/22

Urbroj: 50301-05/16-15-2

Zagreb, 29. siječnja 2015.

Predsjednik

Zoran Milanović, v. r.

NACIONALNI STRATEŠKI OKVIR FINACIJSKE PISMENOSTI POTROŠAČA ZA RAZDOBLJE OD 2015. DO 2020. GODINE

1. UVOD

Financijska pismenost i financijsko obrazovanje pojedinaca relativno su novi pojmovi pod kojima se podrazumijeva sustavno i koordinirano povećanje znanja i svijesti pojedinaca o dostupnim financijskim proizvodima i uslugama, vođenju i planiranju osobnih ili obiteljskih financija, važnosti štednje te drugim sličnim financijskim pojmovima. Financijsko obrazovanje pojedinaca postaje s vremenom sve važnije zbog sve složenijih financijskih proizvoda i usluga u rastućim i sve dinamičnijim financijskim tržištima. Projekti mjerenja financijske pismenosti i financijskog obrazovanja poticani su od međunarodnih institucija, primjerice Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (u daljnjem tekstu: OECD), Svjetske banke i Europske unije, koje na međunarodnoj razini aktivno sudjeluju u podizanju razine financijske pismenosti.

Brojni su razlozi zbog kojih je potrebno raditi na podizanju razine financijske pismenosti pojedinaca.

Primjerice, u Republici Hrvatskoj velik je broj građana koji su u teškom položaju zbog sklopljenih ugovora o kreditu u CHF i s valutnom klauzulom u CHF, a što je jedan od razloga za podizanje razine financijske pismenosti u Republici Hrvatskoj. Kao neki ostalih razloga jesu: globalizacija tržišta financijskih proizvoda i usluga, sve složeniji financijski proizvodi i usluge te neravnoteža snaga, odnosno nejednakost dostupnih informacija i resursa koje posjeduju pružatelji financijskih proizvoda i usluga, s jedne strane te korisnici tih istih financijskih proizvoda i usluga, s druge strane. Dobro osmišljenim i provedenim programom financijskog obrazovanja smanjuje se

navedena neravnoteža te se podiže razina financijske pismenosti u društvu, a čime se doprinosi boljem upravljanju i raspolaganju osobnim financijama, što omogućuje postizanje osobne koristi pojedinca, ali posljedično i koristi društva u cjelini.

Da bi se primjereno zaštitili pojedinci i podigla razina njihove financijske pismenosti, potrebno je ustrojiti i provoditi sveobuhvatno financijsko obrazovanje pojedinaca svih uzrasta, od predškolske djece do osoba starije životne dobi. Financijsko obrazovanje mora biti prilagođeno svakoj ciljnoj skupini te mora poticati odgovoran odnos pojedinaca prema financijskim proizvodima i uslugama, s naglaskom na štednju i primjereno upravljanje osobnim ili obiteljskim financijama.

U Republici Hrvatskoj do sada nije bilo sustavnijeg pristupa financijskom obrazovanju građana te su programi obrazovanja bili provedeni uglavnom od strane nevladinih organizacija, putem tematskih radionica, okruglih stolova i seminara.

S obzirom na prepoznatu važnost financijske pismenosti u Republici Hrvatskoj, Vlada Republike Hrvatske donijela je Zaključak (Narodne novine, broj 132/2011) kojim je zadužila Ministarstvo financija da, u suradnji s nadležnim ministarstvima, zainteresiranim predstavnicima znanstvenih i obrazovnih institucija, nadzornih tijela, potrošača i financijske industrije, pripremi Prijedlog nacionalnog strateškog okvira financijske pismenosti potrošača i podnese ga Vladi Republike Hrvatske.

Sljedom navedenoga, a u svrhu podizanja razine financijske pismenosti u Republici Hrvatskoj, Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača za razdoblje od 2015. do 2020. godine (u daljnjem tekstu: Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača) sustavno pristupa rješavanju toga problema što podrazumijeva identifikaciju potencijalnih problema i predlaganje njihovih strateških rješenja kako bi u konačnici pojedinci bili sposobniji prepoznati i prihvatiti bitne, nepristrane, konkretne i lako razumljive informacije o financijskim proizvodima i uslugama.

Cilj Nacionalnoga strateškog okvira financijske pismenosti potrošača jest stvaranje podloge za sustavnu i sveobuhvatnu integraciju financijskog obrazovanja u obrazovne procese, uz poticanje državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, nevladinih organizacija, financijskih institucija i drugih pravnih subjekata, profesionalnih udruga i strukovnih udruženja aktivnih na financijskim područjima, socijalnih partnera te komunikacijskih kanala i mreža na aktivno sudjelovanje u financijskom obrazovanju.

Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača usmjeren je na poticanje svakog dionika financijskog obrazovanja na zajedničko djelovanje kako bi se svim građanima Republike Hrvatske osigurala prilika ostvarivanja određene koristi od financijskog obrazovanja.

Ministarstvo financija kao nositelj financijske pismenosti potrošača u Republici Hrvatskoj izradilo je Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača u suradnji s članovima Povjerenstva za izradu Nacionalnog strateškog okvira financijske pismenosti potrošača (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo). Također, s obzirom na sve veću potrebu za financijskim obrazovanjem, Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača obuhvatit će građane svih dobnih skupina u Republici Hrvatskoj.

Zaključno treba naglasiti da je pravo svakog stanovnika Republike Hrvatske na pristup točnim i nepristranim informacijama. Temeljem znanja stečenog financijskim obrazovanjem pojedinac će moći prepoznati najprimjerenije financijske proizvode i donositi odgovorne odluke od ključnog značaja za kvalitetu vlastitog života i dobrobiti čitavog društva.

2. OSNOVNI POJMOVI

Temeljni pojmovi u smislu ovog Nacionalnog strateškog okvira financijske pismenosti potrošača imaju sljedeće značenje:

Slika 1. Osnovni pojmovi i njihovo značenje

3. ŠTO JE FINANCIJSKA PISMENOST I FINANCIJSKO OBRAZOVANJE?

Financijsko znanje je preduvjet finansijske pismenosti, a finansijsko obrazovanje je proces koji vodi finansijskom opismenjavanju. Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj, finansijsko opismenjavanje definira (OECD, 2005: 13)[1]:

»Financijsko opismenjavanje je proces u kojem finansijski potrošači/ulagači poboljšavaju svoje razumijevanje finansijskih proizvoda i koncepata te putem informacija, uputa i/ili objektivnih savjeta, razvijaju potrebne vještine i sigurnost kako bi postali svjesniji finansijskih rizika i prilika, kako bi donosili utemeljene odluke, kako bi znali gdje se obratiti za pomoć te kako bi poduzimali druge učinkovite mjere za poboljšanje svoje finansijske dobrobiti.«

Informacije, upute i savjeti iz definicije OECD-a odnose se na potrebna znanja, činjenice i smjernice koje se pružaju pojedincima, a temeljem kojih, oni unaprjeđuju svoje razumijevanje finansijskih proizvoda i usluga, finansijskih pojmova i koncepata, ali i općih finansijskih pitanja.

Financijsko obrazovanje provodi se temeljem razvijanja programa finansijskog obrazovanja, usredotočenih na prioritetne zadatke koje ovise o konkretnim nacionalnim okolnostima.

Neki od prioritetnih zadataka jesu:

→ Planiranje osobnih i obiteljskih financija pojedinca (primjerice: štednja, investiranje...)

→ Upravljanje dugom, zaštita osiguranjem od rizika

→ Podizanje znanja o temeljnim ekonomskim i financijskim pojmovima te o osnovama financijske matematike.

Programi financijskog obrazovanja moraju biti osmišljeni tako da mogu zadovoljiti potrebe ciljnih skupina, ovisno o razini njihove pismenosti.

Donošenje financijskih odluka, kao i donošenje mnogih životnih odluka vrlo je kompleksno. Mnoga istraživanja zaključuju kako način na koji ljudi pristupaju pri donošenju financijskih odluka široko varira i pod utjecajem je velikog broja različitih faktora. Uz osobno znanje i vještine, to uključuje :

→ Životnu dob i prethodna iskustva

→ Osobne emocije i stavove te kognitivne sklonosti

→ Psihološke, socijalne i kulturološke faktore

→ Procesiranje informacija

→ Ostale vanjske faktore (vidljivi u dijagramu u nastavku).

Financijska pismenost je kombinacija informiranosti (engl. *awareness*), znanja (engl. *knowledge*), vještine (engl. *skills*), stava (engl. *attitude*) i ponašanja (engl. *behaviour*) potrebnih za donošenje ispravnih financijskih odluka za ostvarenje individualne i društvene dobrobiti.

Slika 2. Elementi koji utječu na donošenje financijskih odluka:

Kod utjecanja na ponašanje prilikom donošenja financijske odluke, mnoge zemlje imaju prilagođen pristup prema životnoj dobi. To zahtijeva odgovarajuće informacije i podršku u pravome trenutku kako bi se riješio trenutni problem ili kako bi se dobila pravovremena informacija potrebna za donošenje financijske odluke. Tijekom vremena, spomenute interakcije ili tzv. 'trenuci učenja' otvorit će put prema učenju drugih vještina, razvijajući osobne snage i iskustvo, kao i širenje znanja i sposobnosti. To može pomoći ljudima pri povećanju osobne fleksibilnosti kako bi bili sposobniji izbjegavati financijsku krizu ili stres te razviti veći kapacitet za odmak od svojih financijskih problema.

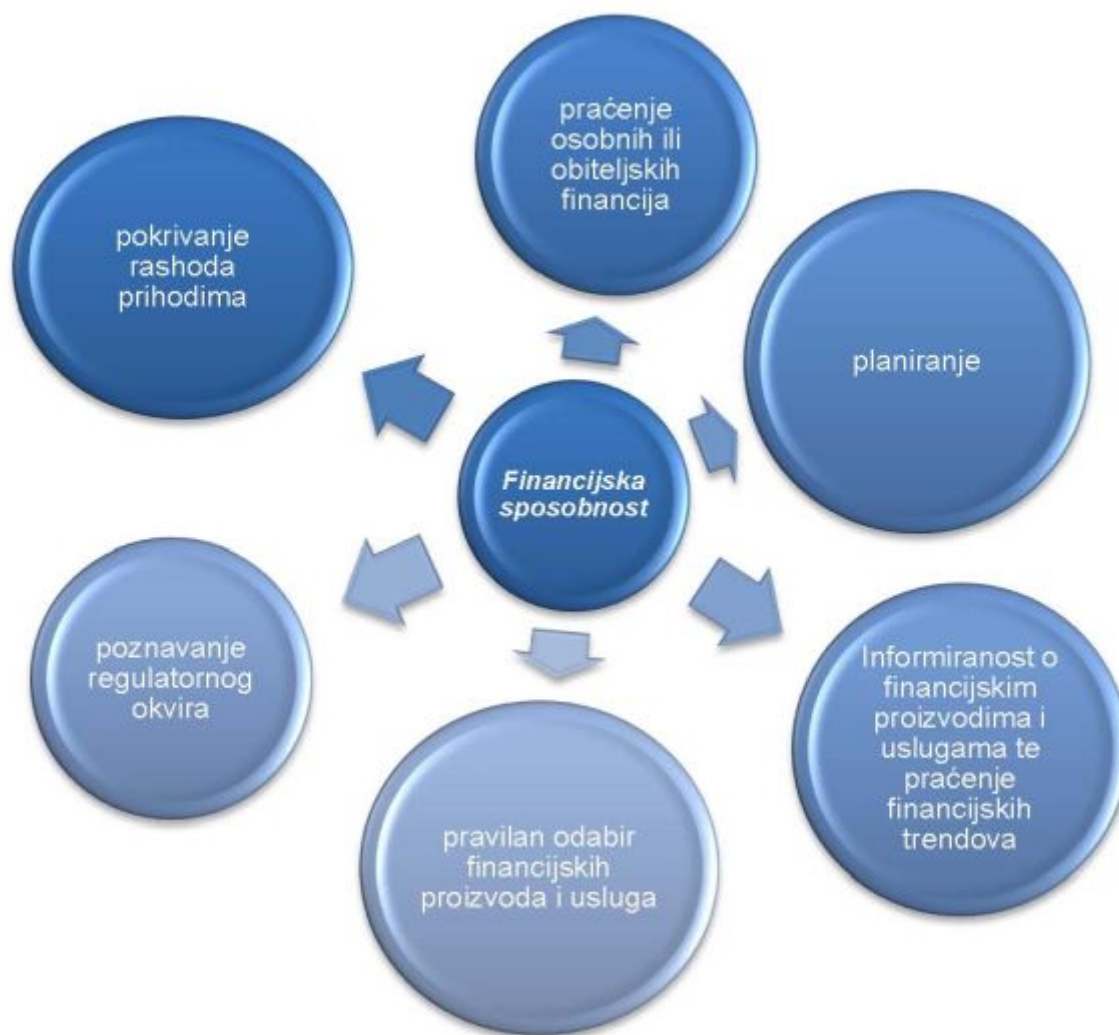
Pristup u financijskom obrazovanju treba se voditi sljedećim načelima:

- nepristranosti,
- prikladnosti za one kojima je namijenjen,
- bez predrasuda,
- dostupnosti,
- pravovremenosti,
- temeljen na dokazima.

4. ŠTO JE FINACIJSKA SPOSOBNOST?

Kako bi pojedinac zadržao i unaprijedio svoju finacijsku dobrobit mora znati upravljati svojim finacijskim resursima, odnosno mora razviti finacijsku sposobnost.

Slika 3. prikazuje osnovne elemente finacijske sposobnosti.

Tumačenje osnovnih elemenata finacijske sposobnosti:

→ Pokrivanje rashoda prihodima

S obzirom na različite životne okolnosti pojedinci ostvaruju različite prihode te također imaju i različite finacijske ciljeve i želje stoga je bitno da njihovi rashodi ne premašuju njihove prihode. Primjerice pojedinci koji troše manje nego što zarade, viškove novčanih sredstava ulažu u štednju ili investiraju, dok drugi kreditom pokrivaju svoje finacijske manjkove. Upravo finacijska pismenost doprinosi uravnoteženom odnosu prihoda i rashoda pojedinca.